

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра словацької філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з наукової роботи

проф. Студеняк І.П.

Вересень 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Контрастивна лексикологія

Рівень вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 – Філологія
Освітня програма	«Філологія»
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська, словацька

Робоча програма навчальної дисципліни «Контрастивна лексикологія» для аспірантів галузі знань **03 Гуманітарні науки** спеціальності **035 – Філологія, освітня програма 035 «Філологія»**.

Розробники: Пахомова С.М., доктор філологічних наук, професор кафедри словацької філології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри словацької філології

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри Петріца Н. М.

Схвалено науково-методичною комісією філологічною факультету

протокол № 5 від «4» вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії

© _____, 2019 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки: 1	
Загальна кількість годин – 180		
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	1, 2	1, 2
	Лекції:	
	30 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	30 год.	8 год.
Вид підсумкового контролю: написання статей, доповідей	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: залік,екзамен	Самостійна робота:	
	120 год.	162 год.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є теоретична підготовка слухачів у напрямку вивчення сучасних тенденцій у словацькій мові на лексичному рівні мови.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- зовнішні та внутрішні причини змін у мові, а також темпи мовних змін;
- різні підходи до проблеми мовної норми у сучасному суспільстві;
- новітні тенденції в українській та словацькій мові на лексичному рівні;
- граматичні категорії двох мов у контрастивному аспекті;
- зміст основних лінгвістичних шкіл, напрямів і підходів до вивчення мови в історичній перспективі;
- особливості синтгматичної організації словацької мови на тлі українського синтаксису;
- лексико-семантичну систему словацької мови у контрастивному висвітленні;
- особливості словацької фразеології на тлі української мови;.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен уміти:

- визначати процеси, які формують мовні особливості сучасної словацької літературної мови;
- пояснювати внутрішньомовні та екстралінгвальні причини новітніх змін у лексиці словацької мови;
- аналізувати мовні тенденції на лексичному рівні.
- робити зіставне дослідження лексики та словотвору;
- аналізувати граматичні категорії роду, числа і відмінка лексичних одиниць в контрастивному аспекті;
- робити контрастивний аналіз окремих частин мови з точки зору відмінювання (дієвідмінювання) та пояснювати незбіги;
- аналізувати явища лексико-семантичної системи в контрастивному аспекті.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Контрастивна лексикологія**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД: ВК. 2.1.2 за ОП: «Філологія» Актуальні аспекти теорії лексичної мотивації

Шифр НД: ВК.2.1.3 за ОП: «Філологія» Порівняльна граматики слов'янських мов

Шифр НД: ВК. 2.1.2 за ОП: «Філологія» Когнітивні дослідження лексики

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Контрастивна лексикологія**», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань	1.1
Праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у галузі дослідження.	1.2
Формулювати мету власного наукового дослідження в контексті світового наукового процесу, усвідомлювати його актуальність і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя.	2.1
Проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.	2.3.
Формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).	2.4
Формулювати наукову проблему з огляду на стан її наукової розробки та сучасні наукові тенденції.	2.5
Формулювати робочі гіпотези та моделі досліджуваної проблеми.	2.6
Аналізувати наукові праці з філології, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання.	2.7
Здійснювати моніторинг наукових джерел інформації відносно досліджуваної проблеми.	2.8
Визначати інформаційну цінність джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.	2.9
Визначати принципи та методи дослідження, використовуючи міждисциплінарні підходи.	2.10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Контрастивна лексикологія**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вести спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в галузі філології.	3.1.
Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових	3.2

статтях у фахових виданнях, вести конструктивний діалог з рецензентами та редакторами.	
Професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практично використовувати іноземну мову (в першу чергу – англійську) у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.	3.3
Ефективно працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії.	3.4
Уміти використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	3.5
Ініціювати наукові та інноваційні комплексні проекти в галузі філології, лідерство та автономність під час їх реалізації.	4.1
Діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності, на основі етичних міркувань (мотивів).	4.2
Самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень.	4.3
Приймати обґрунтовані рішення, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	4.4

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Написання доповідей.
2. Виступи на конференціях.
3. Створення презентацій.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: реферати, доповіді.

Форма модульного контролю: презентація.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік, екзамен

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

									Доповідь	Сума
T1	T2	T3	T3	T4	T5	T6	T7	T8	20	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття		60		60
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
...				
Презентація		10		10
Реферат		10		10
Доповідь		20		20
...				
Разом		100		100

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні питання контрастивної лінгвістики.

Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука. Історія контрастивної лінгвістики від початків до кінця XIX ст.; XX – початку XXI ст. Внесок українських і словацьких лінгвістів у контрастивне вивчення словацької та української мов. Методика контрастивної лінгвістики. Характеристика термінології

Тема 2. Семантичний принцип контрастивного дослідження словацького та українського словотвору. Одиниці та методика контрастивного дослідження словотвору. Словотвірна потенція різних класів слів в словацькій та українській мовах.

Тема 3. Граматичні категорії в контрастивному аспекті. Категорія роду іменника: природний та граматичний рід; рід іменників слов'янського походження; рід іменників іншомовного походження – принципи граматичної адаптації (англіцизми, романські запозичення, грецизми та латинізми), топоніми; родова варіативність. Категорія істоти, специфіка її вираження в обох мовах. Категорія числа (plur. tantum), відмінності її вираження в словацькій та українській мові. Категорія відмінка.

Модуль 2.

Лексико-семантичні системи української та словацької мов

Тема 4. Лексико-семантичні системи української та словацької мов. Принципи і методи контрастивного дослідження лексики. Семантичний обсяг слів української та словацької мов.

Тема 5. Гіперо-гіпонімія. Полісемія, специфіка переносних значень. Міжмовна омонімія. Безеквівалентна лексика.

Тема 6. Лексичні лакуни. Фонова лексика. Слова-символи. Внутрішня форма слова.

Тема 7. Контрастивна фразеологія. Типи міжмовних співвідношень словацьких і українських фразем. Часткова еквівалентність словацьких та українських фразеологізмів.

Тема 8. Безеквівалентні фразеологізми. Міжмовна омонімія у фразеології. Національна специфіка фразеологізмів.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
Л		п	лаб	інд	с.р.	Л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Загальні тенденції розвитку мови												
Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука		3	3			20		2	1			30
Тема 2. Семантичний принцип контрастивного дослідження словацького та українського словотвору		3	3			20		1	1			30
Тема 3. Граматичні категорії в контрастивному аспекті		4	4			20		1	1			21
Разом за змістовим модулем 1	80	10	10			60	88	4	3			81
Модуль 2												
Змістовий модуль 2. Активні інноваційні процеси у сучасній словацькій мові												
Тема 4. Гіперо-гіпонімія. Полісемія, специфіка переносних значень. Міжмовна омонімія. Безеквівалентна лексика		4	4			12		2	1			10
Тема 5. Гіперо-гіпонімія. Полісемія, специфіка переносних значень. Міжмовна омонімія		4	4			12		1	1			20
Тема 6. Лексичні лакуни. Фонова лексика. Слова-символи		4	4			12		1	1			10

Тема 7. Контрастивна фразеологія. Типи міжмовних співвідношень словацьких і українських фразем.		4	4			12		1	1			21
Тема 8. Безеквівалентні фразеологізми. Міжмовна омонімія у фразеології		4	4			12		1	1			20
Разом за змістовим модулем 2	100	20	20			60	92	6	5			81
Усього годин	180	30	30			120	180	10	8			162

6. 3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин стаціонар	Кількість годин заочна форма
Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука. Історія контрастивної лінгвістики від початків до кінця XIX ст.; XX – початку XXI ст.	3	1
Тема 2. Семантичний принцип контрастивного дослідження словацького та українського словотвору. Одиниці та методика контрастивного дослідження словотвору.	3	1
Тема 3. Граматичні категорії в контрастивному аспекті. Категорія роду іменника: рід іменників слов'янського походження; рід іменників іншомовного походження – принципи граматичної адаптації (англіцизми, романські запозичення, грецизми та латинізми), топоніми; родова варіативність.	4	1
Тема. 4. Лексико-семантичні системи української та словацької мов. Принципи і методи контрастивного дослідження лексики	4	1
Тема 5. Гіперо-гіпонімія. Полісемія, специфіка переносних значень. Міжмовна омонімія. Безеквівалентна лексика	4	1
Тема 6. Лексичні лакуни. Фонова лексика. Слова-символи. Внутрішня форма слова.	4	1
Тема 7. Контрастивна фразеологія. Типи міжмовних співвідношень словацьких і українських фразем. Часткова еквівалентність словацьких та українських фразеологізмів	4	1
Тема 8. Безеквівалентні фразеологізми. Міжмовна омонімія у фразеології. Національна специфіка фразеологізмів.	4	1
Разом	30	8

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Кількість годин	Кількість годин заочна форма
------------	-----------------	------------------------------

Тема 1. Внесок українських і словацьких лінгвістів у контрастивне вивчення словацької та української мов. Методика контрастивної лінгвістики..	20	30
Тема 2. Словотвірна потенція різних класів слів в словацькій та українській мовах.	20	30
Тема 3. Категорія істоти, специфіка її вираження в обох мовах. Категорія числа (plur. tantum), відмінності її вираження в словацькій та українській мові.	20	21
Тема 4. Семантичний обсяг слів української та словацької мов	10	10
Тема 5. Міжмовна омонімія. Безеквівалентна лексика	20	20
Тема 6. Лексичні лакуни. Фонова лексика. Слова-символи	10	10
Тема 7. Часткова еквівалентність словацьких та українських фразеологізмів.	10	21
Тема 8. Національна специфіка фразеологізмів	10	20
Разом	120	162

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Байрамова Л.К. Введение в контрастивную лингвистику. – Казань, 2004. – 16 с.
2. Бублейник Л.В. Проблемы контрастивной лексикологии (украинский и русский языки). – Луцк, 1991.
3. Вежбицкая А. Сопоставление культур через посредство лексики. – М., 2001.
4. Гак В.К. Сопоставительная лексикология. – М., 1977.
5. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу. – К., 2004.
6. Дзедзелівський Й.О. Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі. – К., 1969.
7. Жлуктенко Ю.О. Аспекти контрастивної лексикології // Мовознавство. – 1989. – № 6.
8. Зіставне дослідження української, чеської та російської мов. – К., 1987.
9. Исаченко А.В. Грамматический строй русского языка в сопоставлении со словацким. – Братислава, 1954. – Т.1; 1960. – Т.2.
10. Кодухов В.И. Контрастивный метод при изучении и преподавании славянских языков // Славянская филология. – Л., 1975.
11. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К., 2006.
12. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах. – К., 2000.
13. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004.
14. Нариси з контрастивної лінгвістики. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 5–11.
15. Паламарчук Л.С., Андерш Й.Ф., Стоянов І.А. Зіставне дослідження лексико-семантичних відношень у слов'янських мовах // IX Міжнародний з'їзд славістів. Слов'янське мовознавство. Доповіді. – К., 1983.
16. Соколова С. Аспектуальні категорії українського дієслова на тлі інших слов'янських мов // Українська мова, 2003. – № 2.
17. Сопоставительное изучение словообразования славянских языков. – М., 1987.
18. Ярцева В.Н. Контрастивная грамматика. – М., 1981.

Допоміжна література

1. Медвідь-Пахомова С.М. Офіційне іменування особи у словаків та українців: проблеми норми // Наукові записки.- Вип. 37.- Серія: Філологічні науки (мовознавство).- Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Вінниченка, 2001.- С.46-49.
2. Медвідь-Пахомова С.М. Словацькі та українські іменники в світлі граматичної категорії роду // Слов'янський вісник: Збірник наукових праць. Серія "Філологічні науки". – Вип. 3. – Рівне: РІСКУ, 2003. – С. 88 - 93.
3. Медвідь-Пахомова С.М. Словацько-українська інтерлінгвальна омонімія як комунікативна проблема // Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry. Prešov, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2003. – S. 107-114. *В електрон. варіанті*
4. Пахомова С. Українсько-словацька інтерференція на лексико-семантичному рівні // Cestou vzájomnosti (Шляхом єдності). Збірник матеріалів з міжнародної наукової конференції *Словацько-українські взаємини, яка відбулася у Банській Бистриці 23 - 24 жовтня 2003.* – Banská Bystrica 2003. - S. 271 - 279.
5. Пахомова С. М. Проблеми інтерференції в умовах словацько-українського білінгвізму // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія Філологія. – Вип.11. – Ужгород, 2005. – С. 140-143.
6. Пахомова С. М. Стан розробки українсько-словацького лексикографічного сектора // Studia Slovakistica. Вип. 7: Віртуальний інститут словакістики. – Ужгород: Мистецька лінія, 2007. – С. 81 – 88.
7. Пахомова С. М. Безеквівалентна лексика словацької мови (на фоні української) // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Філологія. Випуск 20. – Ужгород, 2009. – С. 12 – 16.
8. Пахомова С. М. Про безеквівалентну лексику (на фоні української та словацької мов) // Дукля, 57, 2009, № 6. – Пряшів, 2009. – С. 88 – 94.
9. Пахомова С.М. Словацько-українська інтерлінгвальна омонімія: причини і наслідки // Studia Slovakistica. Вип. 11: Елімінація мовних бар'єрів. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011. С. 48-62.
10. Пахомова С.М. До проблеми українсько-словацької міжмовної асиметрії на синтаксичному рівні // Studia Slovakistica. Випуск 12: Слов'янські взаємини: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп.ред. С. Пахомова, Я. Дзюганік]. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – С. 71–76.
11. Пахомова С.М. Словацька безеквівалентна лексика: визначення об'єкта // Studia Slovakistica, вип. 15: *Словацька філологія в Україні* / Упорядн. та відп. ред. С.Пахомова, Я.Дзюганік. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2014. – С. 65–75.
12. Pachomovová S. – Džoganík J. Problémy vyučby slovenčiny na Ukrajine a ukrajínčiny na Slovensku. // *Vyučba slovanských jazykov ako cudzích s slovanskom prostredí – súčasnosť a perspektívy: Матеріали з міжнародної наукової конференції, що проходила в Банській Бистриці 24-25.04.2008.* – Банська Бистриця, 2009. – С. 143 – 150.
13. Pachomovová S.M. Slovensko-ukrajinské syntaktické paralely: konfrontačný aspekt // *Українсько-словацькі діалоги (мовознавство): Studia Slovakistica 4.* – Ужгород, 2004. – С. 133 –138.
14. Pachomovová, S. *Ukrajinsko-slovenská interferencia na syntaktickej úrovni // Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II.* – Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016. – S. 246 – 256.

Інформаційні ресурси

1. juls.savba.sk
2. slovník.juls.savba.sk
3. korpus.sk

4. terminologickyportal.sk
5. jazykovaporadna.sme.sk

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)